

Siðsøga

við Óla Jacobsen

NÝTT FRÍMERKI:

FØROYINGURIN SUM SKAPTI HEIMSSØGU

TANN 24. SEPTEMBER GEVUR POSTVERK FØROYA ÚT EINA NÝGGJA RØÐ AV FRÍMERKJUM. EITT TEIRRA HEVUR HEITIÐ CASEMENT FRÁGREIÐINGIN 1904 – DANIEL J. DANIELSEN DOLLIN (1871-1916). HER ER TALAN UM EIN ÓKENDAN PART AV HEIMSSØGUNUM, HAR FØROYINGUR HEVÐI AVGERANDI LEIKLUT

Síðan 2007 hava lesarar av hesi røð kunnað fylgt við í søguni um havnarmannin Daniel J. Danielsen, Dollan, sum hevði ein avgerandi leiklut í søguni hjá Congo, sum fyrst í undanfarnu öld var persónlig ogn hjá belgiska konginum Leopold 2.

Tað er henda søgan, sum Postverkið við-urkennir við frímerki, teknað av Anker Eli Petersen. Høvuðspersónurin á frímerkinum er Dollin sjálvur. Hin er írin Roger Casement, sum fyrri 110 árum síðan legði fram sína frágreiðing um ræðustýrið í Congo. Tað eru tvey skip á frímerkinum. Tað ovara er missiónsskipið Pioneer, Tað niðara eru Henry Reed, sum var brúkt til umrøddu kanning. Við báðum skipum var Dollin skipari og maskinmeistari.

Í Afrikakortinum er Congo sett inn. Tað sigur nakað um støddina á landinum, sum

er til støddar sum ein fjórðingur av øllum Europa.

Aftanfyrri hetta frímerki er ein sera spennandi og áhugaverd søga, sum hevur verið púra ókend í øllum heiminum til nú.

Kanningarnar av hesi søgu hava hildið áfram heilt fram til bókin er farin til prentingar. Tí verður í sambandi við frímerkjaútgávuni givin út á enskum tann samlaða søgan hjá Dollan.

Hetta verður gjørt í samstarvi við Neil Dickson og dóttir hansara Katie, sum hava ritstjórnað og rættlisið tilfarið fyrri at tryggja, at bókin er á einum dyggum støði. Neil Dickson er leiðari fyri Brethren Archivists and Historians Network (BAHN) í Bretlandi. Hann er søguførðingur og var eisini Tórði Jóanssyni til hjálpar, tá ið hann skrivaði sína ritgerð um føroysku Brøðrasamkomuna.

Tað er fyrst og fremst áhugin og eggjanin hjá Neil fyrri at takka, at henda søgan er komin so langt. Tað er BAHN, sum kemur at standa sum útgevari av bókini. Hetta verður gjørt fyrri betur at røkka teimum, sum skriva søgu úti í heimi, serliga tí ensktalandi heiminum. Tórður eigur eisini tøkki fyrri sín leiklut. Hann gjørdi Neil Dickson varan við fyrru bókina um Dollan og hevur alla tína verið ein eggjan.

Dollin dugnaligur men bráur og ótolin

Søgan er í stuttum, at Dollin kom til Congo í 1901 at sigla á Congoánni við missiónsskipinum Pioneer hjá Congo Balolo Mission. Hann hevði tann trupulleika, at hann var ótolin og harðliga sintur. Hetta skapti honum trupulleikar millum sínar egnu, og kært varð um hann til missiónina. Tískil varð hann kallaður heim til Ongland. Men á vegnum heim oman eftir Congoánni verður heimkallingin tikin aftur. Hansara felagar í Congo høvdu avvíst hesar ákærur, og teir góvu honum eitt heilt einastandandi ummæli. Hann var framúr maskinmeistari, og hann lærði skjótari lokala málið enn aðrir trúboðarar.

Á ferðini oman eftir Congoánni hittir Dollin bretska konsulin Roger Casement, sum hevði fingið til uppgávu at kanna søgurnar um yvirgang móti fólkinum. Casement

manglaði ein maskinmeistara og skipara, og Dollin tók við hesum starvi.

Teir ferðaðust so niðan og oman eftir Congoánni í tveir mánaðir. Úrslitið var umrødda Casementfrágreiðingin í 1904, sum staðfesti ræðusøgurnar, sum gingu millum manna.

Tað er eydnast at fáa til vega eitt bræv frá Casement til bretska uttanríkisráðið, har hann rósar Dollan til skíggja fyrri hansara luttøku í ferðini. Hann sigur beint út, at uttan Dollan hevði ferðin ikki verið so væl eydnað, sum hon gjørdist. Bert hetta er nóg mikið til at gera Dollan søguligan.

Hann kemur aftur til Bretlands um 12. oktober 1903 og vil hava sína missión at fara alment í hernað móti ræðuleikunum í Congo. Hetta hevði hon ongan hug til at gera, áðrenn Casement sjálvur kom aftur til Bretlands hálvan annan mánað seinni.

Hesum hevði Dollin ikki tol til at bíða eftir. Hann fór tí sjálvur í hernað við at hava almennar fyrilestrar við ljósmyndum, sum hann sjálvur hevði tikið.

Í frásøgnum frá hesum fundum í bretska um bløðum verður frágreiðingin hjá Dollan sammett við kendu bókina Smáttan hjá Onkul Tom, sum var um amerikanska trælalagðið. Hetta man vera ein av heimsins kendastu bókum. So henda sammeting sigur ikki so lítið.

Tá ið Balolomissiónin sá, hvønn ans hesir fyrilestrar vaktu, fór hon sjálv í holt við eina fundarrøð. Hetta mót egnari samtykt áðrenn Casement kom heim.

Eitt framhald av hesum fundum var stovnanin av Congo Reform Association í mars 1904. Endin var, at Leopold 2. kongur í Belgia í 1908 varð kroystur at geva Congo frá sær sum sína persónliga ogn.

Annar søguligi leikluturin

Tað er so eingin ivi um, at Dollin eigur umframt ferðina við Casement ein søguligan leiklut í hesi gongd. Tað var hann, sum slóðaði fyrri, og sum við sínum karismatiska framburði og sínum myndum av fólki við avhøgðum hondum fekk fólk at rakna við, so onnur eisini vildu gera bart.

Søgufólk ásanna, at hetta er fyrsta manna-

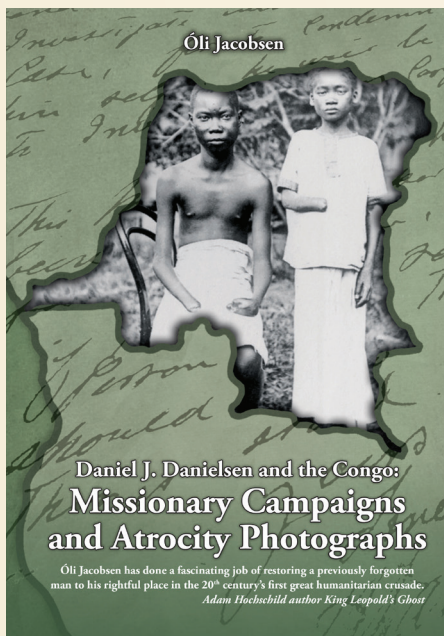
Dollin gjørdi, at avkvettu hendurnar, blivu eitt eyðkenni fyrri stýrið hjá Leopold 2. í Congo. Hetta gav eisini íblástur til skemtitekningar í bløðunum. Henda er frá 1908.

rættindaherferðin í søguni við nýtslu av fotomyndum.

Men hóast hetta er hann púra gloymdur og hevur verið stórt sæð ókendur fyrri sítt avrik í meira enn 100 ár.

Frá byrjan 1904 verður hann ikki tikin uppá tungu. Heldur ikki av sínum samstarvsmonnum Edmund Morel, sum var leiðandi í hesi kampanju, og Harry Grattan Guinness, sum var leiðari á Balolo missiónini, har Dollin virkaði.

Ein orsök kann vera tann, at Dollin var so fortur og bráður, at tað var ov nógv fyrri hesar báðar, og tí hava teir fryst hann úti. Dollin flytur til Føroya í 1904 figgjarliga stuðlaður av missiónini, so tá var hann eisini av vegnum.

Á permuni sigast stendur, týtt til føroyskt: Óli Jacobsen hevur gjørt eitt gott og hugtakandi arbeiði við at geva manni, sum higartil hevur verið gloymdur, sítt rætta pláss í fyrstu stóru mannarættindarørsluni í 20. öld. Undirskrivað av Adam Hochschild, sum hevur skrivað bestselleran "Kong Leopolds Arv", sum er týdd til fleiri mál.